Responsibility as an Ethical Value

Mihai AMANOLOAE¹

¹Faculty of Law and Administrative Sciences, Ștefan cel Mare University of Suceava, Romania, amanoloaemihai@gmail.com

Abstract: The individual thinking of each of us causes many of us to give up the utopian dreams of the human mastery over living conditions and the exercise of a new responsibility, in accordance with our new powers. Our ethical responsibility and our fateful ontological choice is to do what is necessary to ensure the continued, worldly integrity of mankind and its continuity in an indefinite future, to ensure a good continuation of life between communities or even in the relations between the states of the world. We point out as a first example the ecological crisis and the moral crisis of transforming ecological behavior into a habit when humanity needs resources to survive. However, it is necessary to give recognition to researchers who claim that traditional systems of ethics do not have the resources to cope with our unprecedented technological powers, and the effort of all to fill the philosophical void but also the real, tangible and practically proven part of ethics with an "ethics of responsibility", it is something other than a simple daily habit.

Keywords: *responsibility; ethical values; self-responsibility; social responsibility.*

How to cite: Amanoloae, M. (2020). Responsibility as an Ethical Value. *Moldavian Journal for Education and Social Psychology*, 4(1), 14-19. <https://doi.org/10.18662/mjesp/4.1/12>

1. Introducere

Crearea unei noi etici a responsabilității este sarcina de luptă a noastră, a tuturor indivizilor, invocând resursele complete ale abilităților și mijloacelor atât filozofice, cât și materiale pe care le avem, pentru a da o notă adaptativă comportamentelor noastre și a ne concentra cu toții asupra responsabilității. Suntem duși astfel spre direcția opusă a iresponsabilității și este important să apreciem cu atenție natura și forța acestui argument.

Prin responsabilitate, ca și valoare importantă a eticii, oamenii au găsit un răspuns, de multe ori filosofic, la manifestările lor concretizate în acțiuni, la ceea ce trebuie să facă și cum să se comporte în situații multiple, pentru a lua hotărâri în timpul vieții lor de zi cu zi.

Responsabilitatea trebuie înțeleasă ca un element de intermediere și comunicare interpersonală, în detrimentul succesului și crearea unei bune reputații. Cel care acționează responsabil și corect este cel care contribuie la crearea transparenței. Astfel, el devine promotorul acțiunii îndreptate spre o moralitate impecabilă, prin acest mod manifestându-și disponibilitatea spre succes, bună reputație și o moralitate desăvârșită.

2. Responsabilitatea ca latură a moralității personalității

Cu toții putem înțelege că responsabilitatea este reprezentată de capacitatea individuală a fiecărui om de a înțelege consecințele propriilor acțiuni, dar mai ales de a fi responsabil pentru faptele pe care le întreprinde. Individul alege să facă sau să nu facă ceva deoarece după momentul acțiunii sale urmează o sancțiune sau o consecință (Brez, 2018), responsabilitatea primând în toate domeniile de activitate și în toate relațiile interumane, chiar și atunci când individul se raportează doar la sinele său.

Având mai multe conotații semantice, conceptul de responsabilitate prezintă o largă acceptare morală și juridică, fiind strâns legat de categoriile de „bine” și „justiție”, de „datorie” și „drept” (Pivniceru & Luca, 2008). „Ea apare ca latură a moralității personalității, în raport cu reguli și principii morale – ghid pentru actele comise în chip voluntar. Responsabilitatea clamează reflexia anterioară asupra consecințelor alegerilor, deciziilor și acțiunilor noastre, ca fiind proporțională cu previziunea. Atitudine de conștiință și practică, prin care ceea ce trebuie este asumat și respectat, împlinit în baza convingerii, responsabilitatea este măsură a libertății. De altminteri, cele două categorii de valori nu pot funcționa decât în interacțiune” (Sandu, 2015).

Sub aceste aspecte putem lega responsabilitatea de „moralitate sau natura etică a unei acțiuni - caracterul ei bun sau rău – (...) care trebuie să fie

judecate în funcție de măsura în care ea include și integrează scopurile și asigură dezvoltarea potențială a acestor scopuri pentru toți oamenii implicați în acțiunea respectivă sau care ar putea fi afectați de ea” (Sandu, 2015). Distingem că cei care nu respectă acest joc al responsabilității vor suporta consecințele de rigoare (Cantrill, 2002).

3. Responsabilitatea ca valoare socială

Ca individ al societății actuale, fiecare dorește să se manifeste liber în beneficiul său, dar ca persoană morală, fiecare dorește să contribuie la schimbarea pozitivă a lumii. Această motivație, în mod ideal, nu trebuie să intre în conflict cu responsabilitățile de la locul de muncă sau cu aspecte de ordin financiar. Intersecția dintre profitul personal și imperativul moral poate ajuta la stabilirea direcției fiecăruia, ca una responsabilă din punct de vedere etic.

Tendința către responsabilitate etică poate fi întâlnită în multe companii mari din toate domeniile vieții sociale, care au îmbrățișat ideea că își pot desfășura activitatea într-o manieră responsabilă din punct de vedere etic. Întreprinderile mici nu au îmbrățișat în aceeași manieră această idee, poate datorită faptului că în societățile comerciale mici primează dorința de acumulare de capital, în condițiile în care responsabilitatea etică înseamnă o menținere a indivizilor într-un mediu etic, cu cheltuirea de resurse pentru creșterea nivelului etic al celor care se află sub pragul promovat de corporație, în timp ce aceasta își setează un obiectiv mai înalt, de a contribui pozitiv la societate. Parțial, liderii companiilor cu orientare pozitivă pregătesc manageri seniori sau alți angajați, care în timp ajung să stabilească obiective noi pentru alte activități etice, de la filantropia față de comunitate și până la programe de excelență în protecția mediului. Companiile sunt, de asemenea, motivate de așteptările externe: clienții, acționarii, investitorii și publicul larg pot face ca aceste companii să fie preocupate nu doar de profiturile imediate, ci și de imaginea lor publică.

De exemplu, când doi bărbați afro-americani au fost arestați în 2018 la un centru Starbucks din Philadelphia pentru că au ocupat spațiul într-un centru de consum Starbucks, dar nu au cumpărat nimic, povestea a stârnit o reacție extraordinară în social media. Starbucks a acționat în consecință prin închiderea tuturor magazinelor sale pentru o perioadă, iar compania și-a instruit apoi miile de angajați în ceea ce privește sensibilitatea rasială pentru clienți (Orso, 2019). Iată un exemplu de asumare a responsabilității, pentru a evita consecințele negative viitoare și de aceea numeroase organizații au creat

linii directoare pentru comportamentul etic al salariaților, indiferent de dimensiunea companiei.

Responsabilitatea, în general, reprezintă o preocupare atât în relațiile publice, cât și la nivelul fiecărui individ în parte, precum și în cel al instituției sau colectivității din care acesta face parte. Relațiile publice reprezintă conștiința legăturilor interumane sau al colectivităților și un mod de a experimenta această conștiință este responsabilitatea.

Pentru a determina responsabilitatea socială, evidențiem că o parte cheie a activității responsabile etice este găsirea unor modalități de a minimiza orice impact social negativ pe întregul lanț al acțiunilor noastre zilnice. Spre exemplu, responsabilitatea comunității la locul de muncă se identifică prin operațiunile proprii ale salariaților, dar și prin cele ale lanțului de aprovizionare, care ar trebui să respecte standardele de la locul de muncă și din comunitatea în care organizația activează. Responsabilitatea companiilor ar trebui să fie îndreptată spre comunitățile locale în ceea ce privește respectarea culturii și obiceiurilor, sponsorizarea activităților comunitare sau contribuția la cauzele importante pentru comunitate.

4. Importanța responsabilității între valorile etice

Astfel cum afirmă profesorul Antonio Sandu (2015), importanța valorii responsabilității, pe teritoriul eticii și deontologiei rezultă și din abordarea, tot mai deasă și clară, a sintagmei *coduri de responsabilitate profesională*. Astfel denumite, ele arată clar faptul că profesiile pot fi ghidate în practica lor de norme specifice, care exprimă valorile de bază ale fiecărei profesii și care pun preț pe acele îndrumări de bună practică ce ar putea ghida atitudinea profesioniștilor în situații de incidente sau potențiale incidente etice.

„Termenul de responsabilitate vizează capacitatea individului de a răspunde pentru faptele sale. În acest sens este invocată răspunderea juridică, adică capacitatea de exercițiu a persoanei și implicit posibilitatea de a fi sancționată pentru abaterile de la normativitate. Răspunderea juridică este văzută ca o formă de răspundere socială a individului, înțeleasă ca obligație a acestuia de a suporta consecințele propriei fapte. Încălcarea unei norme de drept atrage sancțiunea în baza unei proceduri formale de stabilire a vinei și vinovăției” (Sandu, 2015).

Mai departe, știm și trebuie să luăm în serios faptul că toată viața organică a evoluat din și rămâne în natură. Toți suntem sau ar trebui să fim, post-darwinieni, oameni de știință și filozofi deopotrivă. Însă lucrurile fundamentale sau substanțial diferite nu se încadrează cu ușurință într-o singură schemă etică. Îndemnul către un „monism” filosofic care respectă diversitatea

și complexitatea deplină a realului a fost întotdeauna o opțiune mai atractivă rațională decât uniformitatea etică.

În concluzie, aceste trăsături umane caracteristice rezultă în mod natural și sunt implicate permanent în dinamica trămului natural etic al omului. Intenția de a adopta un comportament etic este o caracteristică fundamentală a ființei naturale, iar responsabilitatea pentru propriile acte este o orientare activă către viața în comunitate, mai degrabă decât o orientare pasivă sau lipsită de interes ce ar pune pe prim plan propria individualitate. Auto-responsabilitatea ajută la determinarea satisfacției și a succesului în domeniile sociale ale vieții noastre. Dar auto-responsabilitatea nu trebuie confundată cu noțiunea populară New Age că noi suntem cauza a tot ceea ce se întâmplă în viața noastră. Această credință falsă poate crea serioase piedici pentru o stimă de sine la un nivel confortabil psihologic pentru individ, determinându-ne să ne reproșăm acele evenimente care sunt în afara controlului nostru.

Responsabilitatea apare și se manifestă în toate domeniile vieții sociale, inclusiv în spațiul educativ, „unde valoarea responsabilității morale stă în atenția formatorilor, cu atât mai mult cu cât ei sunt responsabili pentru însăși responsabilitatea celor pe care-i educă. Cadrele didactice prezintă un model al responsabilității morale” (Sandu & Popoveniuc, 2018).

Există o inteligență socială a responsabilității, dar pentru a fi inteligenți cu privire la responsabilitatea pe care o avem în viața noastră socială, trebuie să ne cunoaștem limitele. Auto-responsabilitatea asumată corect nu trebuie confundată cu asumarea responsabilității pentru ceilalți. Asumarea unor sarcini necorespunzătoare este un act de iredresponsabilitate față de sine. Iar soluționarea problemelor create de lipsa de responsabilitate a altor indivizi de către alți indivizi contribuie doar la o lipsă de responsabilitate a celor dintâi. Principiul auto-responsabilității implică inclusiv ideea morală conform căreia asumarea responsabilității pentru propria noastră existență implică respect pentru responsabilitatea celorlalți.

5. Concluzii

Responsabilitatea, ca valoare corespondentă eticii este importantă prin aceea că este unul dintre lianturile care fac posibile ducerea la îndeplinire a misiunii unui grup social. Prezentă în conștiința fiecărui individ sau a fiecărei colectivități, responsabilitatea face posibilă corelarea armonioasă a tuturor domeniilor vieții sociale dintr-o colectivitate. Dar pentru că, în sens kantian, nu avem dreptul să îi tratăm pe ceilalți ca mijloace pentru scopurile noastre, obiectivele care necesită cooperarea și participarea altora nu pot fi atinse în

absența responsabilității individuale, stimulată de interesele și nevoile individuale. Acesta este, de altfel, unul dintre sensurile auto-responsabilității. Majoritatea dintre noi suntem mai responsabili în unele domenii ale vieții noastre și mai puțin responsabili în alte domenii. Deci ar fi simplist să afirmăm că un individ este în mod absolut responsabil sau sau complet iresponsabil. Deși autoresponsabilitatea totală este dificil de conceput, conștientizarea momentelor de iresponsabilitate este de natură să prevină comportamentele iresponsabile ulterioare.

References

- Breaz, A. M. (2018). Social assistance of women in prison. *Postmodern Openings*, 9(2), 1-14. <https://doi.org/10.18662/po/14>
- Cantrill, H. (2002). *The psychology of social movements*. Transaction Publishers.
- Orso, A. (2019, April 12). One year later: A timeline of controversy and progress since the Starbucks arrests seen 'round the world. <https://www.inquirer.com/news/starbucks-incident-philadelphia-racial-bias-one-year-anniversary-stutter-dilworth-park-homeless-tables-20190412.html>
- Pivniceru, M. M., & Luca, C. (2008). *Deontologia profesiei de magistrat. Repere contemporane* [Deontology of the magistrate profession. Contemporary landmarks]. Hamangiu.
- Sandu, A. (2015). *Etică profesională și transparență în administrația publică* [Professional ethics and transparency in public administration]. Didactică și Pedagogică.
- Sandu, A., & Popoveniuc, B. (Coords.). *Etică și integritate în educație și cercetare* [Ethics and integrity in education and research]. Tritonic.